ZAĻIE PADOMI

Nr.6 (2022./1.)

Planēta Zeme ir daudzus miljardus gadus veca, un temperatūra uz tās ir bijusi gan augstāka, gan krietni zemāka nekā šobrīd. Tātad klimats jeb laikapstākļi šeit ir bijuši gan siltāki, gan pavisam vēsi. Taču ātrums, ar kādu Zemi sargājošā atmosfēra sasilst tagad, ir vēl nebijis. Un pirmo reizi planētas vēsturē tieši cilvēks, nevis pati daba, ir šo pārmaiņu galvenais cēlonis.

Klimata pārmaiņas ir tik straujas, ka jau tagad apsteidz laiku, kāds nepieciešams sugām un visai pasaules ekosistēmai, arī cilvēkam, lai spētu veiksmīgi tām pielāgoties.

Klimata pārmaiņas ir process, ko izraisa aizvien pieaugošais ogļskābās gāzes (CO2) un citu piesārņojošo gāzu līmenis atmosfērā. Šīs gāzes aiztur saules siltumu Zemes atmosfērā, kā rezultātā Zeme to neatstaro un notiek atmosfēras sasilšana. Ja siltumnīcas efektu izraisošās gāzes nokļūst atmosfērā, tās tur paliek vairākus gadus. Tā kā šo gāzu koncentrācija atmosfērā turpina pieaugt, planētas temperatūra aizvien vairāk paaugstinās.

Ledus kušana, iespējams, ir visuzskatāmākais globālās sasilšanas rezultāts. Arktiskā ledus platības pie Ziemeļpola pēdējo desmitgažu laikā ir samazinājušās par 10%, un ledus biezums virs ūdens ir sarucis par aptuveni 40%. Zemeslodes otrā pusē ledus kārta, kas klāj Antarktīdas kontinentu, vietām kļuvusi nestabila. Daudzu kalnu ledāji ir izzuduši pavisam. Ļoti iespējams, ka līdz 2050. gadam būs izzuduši arī 75% Šveices Alpu ledāju.

Ledus kušanas dēļ **jūras līmenis ceļas**, un tas var izraisīt piekrastes zemieņu applūšanu un mājokļu iznīcināšanu. Pēdējās simtgades laikā jūras līmenis ir pakāpies par 20 cm, un paredzams, ka nākotnē tas celsies vēl straujāk. Jūra applūdinās zemās salas un piekrastes teritorijas. Eiropā apdraudēti ir aptuveni 70 miljoni piekrastes teritoriju iedzīvotāju. Jūras līmeņa celšanās sekas jutīs arī tālāk no piekrastes mītošie – jūras ūdens iekļūs lauksaimniecības augsnēs un dzeramā ūdens avotos.

Pēdējās desmitgades laikā pasaulē noticis trīsreiz vairāk ar laika apstākļiem saistītu **dabas katastrofu**, piemēram, karstuma viļņi, plūdi, sausums un mežu ugunsgrēki, nekā pagājušā gadsimta 60. gados. Šādi ekstremāli postījumi rada lielus humanitārus un ekonomiskus zaudējumus. Jau no 2070. gada katru otro vasaru Eiropu varētu sasniegt tādi karstuma viļņi, kādus pieredzējām 2003. gadā, kad svelmes dēļ mira 20 tūkstoši eiropiešu, izdega lielas mežu platības Dienvideiropā un lauksaimniecības nozare cieta vairāk nekā 10 miljardu eiro zaudējumus.

Pašlaik **augu un dzīvnieku sugas izzūd** 100 vai pat 1000 reižu straujāk nekā jebkad agrāk. Klimata pārmaiņu ietekmē līdz 2050. gadam varētu izmirt trešā daļa pašlaik uz Zemes mītošo sugu. Īpaši apdraudēti ir aukstumu mīloši zīdītāji un putni, piemēram, polārlāči, roņi, valzirgi un pingvīni.

Ilgtermiņā klimata pārmaiņu izraisītās sekas var veicināt **reģionālos konfliktus**, badu un bēgļu straumes, jo trūks pārtikas, ūdens un energoresursu.

Viss šajā pasaulē ir savstarpēji saistīts, un katrai rīcībai ir noteiktas sekas. Tas, ko mēs katrs darām vai tikai darīsim, lai mazinātu klimata pārmaiņas, ietekmēs visas planētas nākotni. Klimata pārmaiņas nevarēs apturēt uzreiz, bet, jo drīzāk mēs tās apzināsimies un sāksim aktīvi rīkoties gan pašu spēkiem, gan starptautiski sadarbojoties, jo labāk mums izdosies mainīt savu nākotni, ērti un droši dzīvot un aizsargāt mūsu kopējās planētas skaistumu un daudzveidību.

APZINI SAVAS ĢIMENES DZĪVESVEIDA IETEIKMI UZ VIDI, AIZPILDOT ANKETU:

1. Vai Jūsu ģimene izmanto dabai draudzīgus **tīrīšanas līdzekļus** (līdzekļi ar ekomarķējumu, soda, etiķis, citronu sula u.c.)?
2. Vai, ejot uz veikalu, Jūs ņemat līdzi savu **auduma iepirkumu maisiņu**?
3. Vai Jūsu ģimene iepērkoties izvairās no **plastmasas iepakojumiem** (piem., ūdens plastmasas pudelēs)?
4. Vai Jūsu ģimene taupa **ūden**i?
5. Vai Jūsu ģimene taupa **enerģiju** (piem., lieki neieslēdz gaismu, pareizi veic telpu vēdināšanu u. c.)?
6. Vai Jūsu ģimene mēdz izvēlēties **veģetāru maltīti**?
7. Vai Jūsu ģimene izvēlas **pārvietoties videi draudzīgi** - kājām, ar velosipēdu, ar sabiedrisko transportu?
8. Vai Jūsu ģimene veicina **dabas daudzveidību** (piem., stāda kokus, atbildīgi ziemā baro putnus)?
9. Vai Jūsu ģimene samazina **atkritumu daudzumu** mājsaimniecībā?
10. Vai Jūs ģimenē interesējaties un **izglītojaties** un par vides jautājumiem?

Jūsu ģimenes rīcība ir videi:

0-3 "jā"

NELABVĒLĪGA

Mēs katrs esam atbildīgs par vidi, kurā dzīvojam! SĀC AR SEVI!

4-7 "jā"

VIDĒJI DRAUDZĪGA

Malači, bet darīt var vēl vairāk!

8-10 "jā"

DRAUDZĪGA

Jūs esat lieliski, tā tik turpināt! KOPĀ MĒS VARAM VAIRĀK!

MAINI SAVU RĪCĪBU, NEVIS KLIMATU!

Ja mēs, cilvēki, neko nedarīsim, lai mainītu klimata izmaiņas, globālās sasilšanas sekas mainīs mūsu ierasto pasauli un liks atteikties no dzīvesveida, pie kāda esam pieraduši. Tāpēc ir pēdējais brīdis ikvienam – arī tev! – rīkoties atbildīgi, lai apturētu klimata pārmaiņas un mazinātu to sekas. Pat nelielas izmaiņas tavos un tavas ģimenes paradumos un ikdienas rīcībā var palīdzēt mazināt siltumnīcefektu izraisošo gāzu emisijas. Turklāt saudzēt klimatu bieži vien nozīmē arī ietaupīt naudu, nemazinot dzīves kvalitāti.

Avīzītes veidošanā izmantots biedrības Latvijas Zaļā josta materiāls MAINOS ES. MAINIES TU. MAINĀS VISA PASAULE.